

Balázs Gábor

**LA LUTTE DES
CLASSES:
C'EST CLASSE!**

Jóllehet manapság az osztályok pusztá létének tagadása a kulturális hegemonia mindennapjainak részévé vált, valójában a munkásosztályt természetesen nem számolták fel: „továbbra is tagadhatatlan realitás a modern kapitalizmus fokozott elidegenedésében; a munkások széles tömegei alkotják, akiknek semmi hatalmuk sincs az életük rendje felett, és akik, *amint ennek tudatára ébrednek*, szükségszerűen proletariátusként definiálják majd újra magukat – mint tiszta operatív tagadást – a modern társadalom kebelében”. A mai helyzet a társadalmi emancipáció hívei számára már-már kétségbeejtő, hiszen (hogyan az ünnepeltet idézzük): „az igazi (a negatív) szubjektivitás meggyilkolását úgyszólván észre sem veszük”.

Még egy magát távolról sem forradalmiként meghatározó folyóirat hasábjain sem hallgathatjuk el a tényt, hogy Tamás Gáspár Miklós tudós ember, de egyszersmind *forradalmi szocialista*. Annak a marxista iskolának a képviselője (az egyetlen marxista iskoláé, amely se nem ideológia, se nem tudomány), amely szerint a marxizmus elsősorban és mindenekelőtt *forradalmi elmélet*. Mint ahogy egy (mondjuk így:) marxizáló és kétségkívül tudományos igényű folyóiratban sem rejthetjük véka alá, hogy Tamás Gáspár Miklós terve több valamiféle tudományos paradigma megújításánál vagy egyszerűen egy gondolati iskola igényesebbé tételénél. A hozzá igen közel álló Debord-ral szólva: „A gazdaság meghaladásának terve, a történelem birtokbavételének terve – ha kézben akarja tartani a társadalom tudományát – önmaga nem lehet *tudományos természetű*”.

Tamás Gáspár Miklós (és úgy hisszük, ezzel igen közel jár Marx szelleméhez): *egyszerre tudós és egyszerre forradalmár*.

És persze ez okozza azt is, hogy ünnepeltünk – mint minden valamit is érő liberter szocialista egyébként – az eszmék tekintetében magányos ember. Persze ebben semmi újdonság sincsen: sem Fernand Pelloutier, sem Georges Sorel, sem mondjuk Karl Korsch nem lett gazdag ember, de még magas akadémiai stallumok tulajdonosa vagy a nagy semmit kutató intézetek guruja sem. Jó TGM-ünk annak a bűvópatakszerűen felbukkanó tradíciónak a képviselője, mely mindig újra és újra észrevételi magát, amint az emberi emancipáció nagy kérdése napirendre kerül. TGM minden során érződik a három K („Kommün-Kronstadt-Katalónia”), 1956 vagy 1968, és persze a demokratikus ellenzék ellenkultúrájának szabad levegője. Ahogy jó száz évvel ezelőtt – talán ünnepeltünknek is kedves szerzője – a francia anarchoszindikalista F. Pelloutier fogalmazott: „*nous sommes des révoltés de toutes les heures, des hommes vraiment sans dieu, sans maître et sans patrie, les ennemis irréconciliables de tout despotisme, moral ou matériel, individuel ou collectif, c'est-à-dire des lois et des dictatures (y compris celle du prolétariat) et les amants passionnés de la culture de soi-même.*”¹

És ami a legszebb: ráadásul egy büszke magyar emberrel van dolgunk!

Mert persze tény, TGM valószínűleg minden országban eretnek lenne, de intellektuális magányosságához a magyar provincializmus fullasztó levegője minden bizonnyal

1 „Mi vagyunk a mindennapok lázadóí, a valóban isten, úr és haza nélküli emberek, kik kibékíthetetlen ellenségei minden despotizmusnak, legyen az erkölcsi vagy anyagi, egyéni vagy kollektív, ellenségei minden törvénynek és diktatúrának (legyen az akár a proletariátus diktatúrája), szenvedélyes hívei önmagunk művelésének.”

erősen hozzájárul. Ellenfelei (és egy laudatóiban főleg ne tagadjuk: irigyei és gyűlölvé csodáló) vele szemben a lehető legkegyetlenebb stratégiát választották: az elhallgatást, az ignorálást, és egy talán még gonoszabb dolgot: írásai komolyan nem vételét. Polgárpukasztást látnak ott, ahol véresen komoly kérdésekről van szó. Mind a liberális, mind a rendszerkritikai értelmiség igencsak beszédes párhuzamos hallgatása TGM valódi jelentőségéről (mely véleményünk szerint ünnepeltünk dicsőségére válik) nehezen tagadhatóan egyfajta kultúrpolitika. Taktikájukat magyarázhatják (noha természetesen nem menthetik) személyes körülmények is, de a legfontosabb, hogy TGM mindenoldali ellenfeleinek legérzékenyebb pontjára mutat rá. Ez mindig gyűlöletet szül, és az a gyanúnk, csak TGM szeretetre méltó személyisége akadályozza meg ennek explicitté válását.

A magyar liberálisokat szenvtelenül szembesíti azzal, hogy, elvesztvén a demokratikus ellenzék minden ellenkulturális vonását („1988”-at), mind gondolati kiüresedésük, mind provincializmusuk törvényszerű volt (hiszen a polgári kultúra nagyrészt kritikai kultúra – legalábbis Nyugaton), ahogy a rendszer igazolóivá („1989-essé”) válásuk és politikai-kulturális-ideológiai visszaszorulásuk is elkerülhetetlen.

A csírájában létező magyar rendszerkritikai baloldal pedig meglepetten látja, hogy bizony napvilágra került, amit már sokan tudtak-sejtettek (ámde nem rendelkeztek TGM szellemi tekintélyével és intellektuális tudásával): ezen a magát – többnyire ok nélkül – marxistának tartó baloldalon belül lényegében a „Budapesti Iskola” óta nem történt semmi érdemleges, sőt a valamikori tudás is többé-kevésbé elfelejtődött már. Ráadásul ezt baloldalt egy olyan szerző szembesítette saját intellektuális-politikai stb. zsákutcájával, aki sosem volt ortodox vagy hivatalos marxista. Meglátásunk szerint az, hogy TGM nem az állampárt „belső ellenzékéből”, hanem a demokratikus ellenzékéből érkezett – lényeges és jellemző körülmény. Tisztán a baloldal szemszögéből Tamás Gáspár Miklós hozzájárulása az intellektuális eszméléshez alapvetően az eretnek, elfeledett marxista szerzők újrafelfedezésében és újrafelfedeztetésében érhető tetten. Talán ezzel végre elérhető közelségbe került a bolsevizmussal, a kautskyizmussal (és minden más *államkapitalista* ideológiával) való végleges leszámolás is. Ünnepeltünknek igaza van: lényegében egy új (vagy régen elfeledett) nyelvet kell megtanulnunk: a valódi társadalmi emancipáció nyelvét, amely egyedül éri meg ezt a fáradságot.

TGM felbukkanása – és ez talán intellektuális hozzájárulásánál is fontosabb, jóllehet szellemi tekintélyétől távolról sem független – egy nagyon fontos dolgot adott egy gondolkodói kör számára: annak felismerését, hogy nem vagyunk egyedül. Hogy igenis lehet másképp gondolkodni, de nem kell feltétlenül félni a magánytól sem. Egy közösségnek mindig fontos antropológiai funkciója, hogy tagjai ilyen-olyan félelmeit – éppen a közösség erejével – mérsékelje, talán meg is szüntesse.

„Hogy a forradalmi terv *látható módon* azzá legyen, ami *lényege szerint* eddig is volt.”